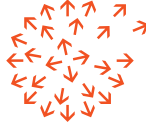
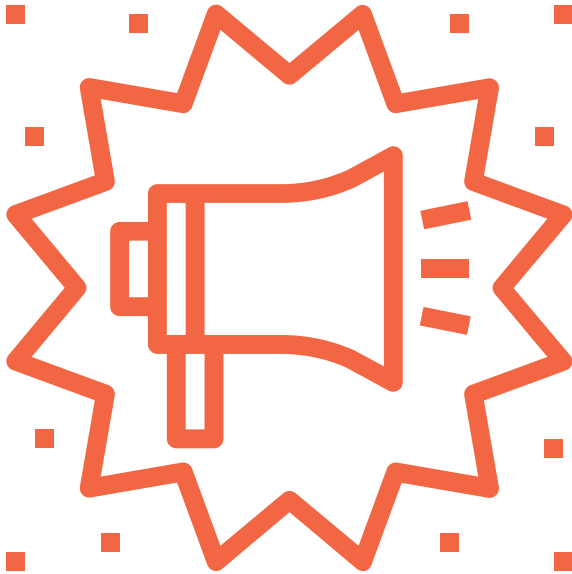

ГРУПА
ВПЛИВУ
ГРОМАДСЬКИЙ
ХОЛДИНГ

Лідери змін у громадах

Місцева адвокація – це засіб впливу на зміни, можливість відстоювати свої інтереси та захищати права. За її допомогою сьогодні кожному під силу власноруч будувати своє майбутнє.

Проєкт «Місцева адвокація для внутрішньо переміщених осіб» реалізовувався у межах гранту, наданого проєктом Ради Європи «Внутрішнє переміщення в Україні: розробка тривалих рішень». Проєкт підтримав переселенців у різних куточках України. У ньому взяли участь 16 громад. Завдяки цьому проєкту було донесено основну думку – використовуючи місцеву адвокацію, реально змінити своє життя і життя спільноти на краще.

Публікація підготовлена в рамках реалізації проєкту «Місцева адвокація для внутрішньо переміщених осіб», що реалізується у межах гранту, наданого проєктом Ради Європи «Внутрішнє переміщення в Україні: розробка тривалих рішень».

Думки, висновки чи рекомендації належать авторам чи упорядникам видання та не обов'язково відображають погляди Ради Європи.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

10 Покликання – допомагати людям

Мелітополь, Запорізька область

16 Другий шанс

Запоріжжя

22 Захист і заступництво

Кривий Ріг, Дніпропетровська область

28 Дієва команда однодумців

Шостка, Сумська область

34 Еволюційний шлях змін

Сторожинець, Чернівецька область

40 Крок за кроком

Ужгород

Громадська організація «Громадський холдинг «ГРУПА ВПЛИВУ» з 2016 року займається просвітництвом, адвокацією, аналітикою, правозахистом та посилює спроможності організацій громадянського суспільства. Місія організації – впливати для добробуту, захищаючи гідність і права людини на місцевому, національному та міжнародному рівнях. Має великий досвід у проведенні як місцевих, так і всеукраїнських адвокаційних кампаній. Експерти та експертки «ГРУПИ ВПЛИВУ» є співавторами законопроекту № 6240 про внесення змін до деяких законів України (щодо виборчих прав внутрішньо переміщених осіб та інших мобільних всередині країни громадян), головні пункти якого увійшли до Виборчого кодексу України, та ініціаторами загальнонаціональної кампанії #КоженГолосВпливає, завдяки якій внутрішньо переміщені особи й інші мобільні всередині країни громадяни мають право голосу та можливість проголосувати на всіх видах виборів, зокрема й місцевих – у громадах, де вони фактично проживають.

Частина команди організації є переселенками та переселенцями, тому вони, як ніхто інший, знають і розуміють складнощі, з якими зіштовхуються люди, які були змушені покинути свої домівки внаслідок російської агресії.

Члени та членкині команди «ГРУПИ ВПЛИВУ», маючи досвід переселення та проведення різноманітних успішних адвокаційних кампаній, вирішили поділитися своїми знаннями та вміннями з іншими організаціями, які представляють інтереси внутрішньо переміщених осіб і відстоюють їхні права, ініціативними групами самих переселенців. Так виникла ідея проекту «Місцева адвокація для внутрішньо переміщених осіб», мета якого – надати людям інструменти, за допомогою яких вони зможуть брати участь у процесах прийняття рішень і долучатися до реалізації стратегічних планів і заходів на регіональному та місцевому рівнях. Небайдужість, зацікавленість, систематичність і послідовність усіх докладених зусиль хоча й не відразу, але неодмінно дадуть свої результати, зміни насправді реальні. Через адвокацію можна досягти бажаного не лише для переселенців, а й для всієї громади.

Проект стартував восени 2019 року. У тренінгах брали участь активісти й активістки, які у своїх громадах займаються розв'язанням проблем внутрішньо переміщених осіб і представляють їхні інтереси, по два представники: один – від громадської організації та один – від місцевої влади чи засобів масової інформації. Це була своєрідна «фішка», яка дала змогу вибудувати діалог між владою і громадськістю, краще зрозуміти одне одного. Навчання було спрямоване на здобуття практичних навичок та інструментів, теорія неодмінно підкріплювалася практикою. Під час серії тренінгів експерти та експертки «ГРУПИ ВПЛИВУ» поділилися знаннями, навичками, разом із учасниками та учасницями окреслили їхні подальші кроки з адвокатування, щоб, повернувшись у свою громаду, вони розуміли, у якому руслі потрібно працювати, з чого починати тощо. Перед учасниками та учасницями стояло завдання – розробити «дорожню карту адвокації». «Карта» – це чіткий план дій, де за допомогою адвокації можна досягти поставлених цілей: вирішити певні проблеми внутрішньо переміщених осіб у цій громаді та загалом покращити життя людей у ній. Члени та членкині команди «ГРУПИ ВПЛИВУ» допомагали активістам та активісткам у цьому: консультували, давали поради, доповнювали. Через круглі столи, пресконференції, тренінги та інші заходи відбувалася реалізація адвокаційних кампаній. Досить багато було розроблено аналітичних досліджень, проведено опитувань, які допомогли з'ясувати, чого потребують внутрішньо переміщені особи, які проблеми та труднощі мають у громадах. Самі переселенці, як ніхто інший, знають, що їм потрібно. Члени та членкині «ГРУПИ ВПЛИВУ» також брали участь у цих заходах, на запрошення громади здійснювали моніторингові візити й активно співпрацювали з активістами та активістками, а також із представниками місцевої влади та засобами масової інформації.

Ситуація в Україні з COVID-19 не зупинила процеси, які відбувалися, а лише перевела спілкування та подальшу співпрацю в онлайн-режим – через онлайн-конференції за допомогою сучасних можливостей інтернету. Значні зусилля були спрямовані у русло інформаційної діяльності – створення та поширення інформаційних повідомлень, інфографік тощо.

Громадські організації – учасниці проекту мають власні результати, кожен із яких – важливий і цінний, адже веде до великої, головної цілі. На цьому будуються подальші здобутки, це зерно, яке проросло і з якого в майбутньому буде плід – результат.

Тренінг з адвокатиї та комунікатиї, 20–22 жовтня 2019 року

Тренінг з адвокатиї та комунікатиї, 25–27 жовтня 2019 року

Ніхто з активістів та активісток не збирається зупинитися на досягнутому – усі мріють про гідне та щасливе життя у своїй новій громаді.

Загалом участь у проєкті «Місцева адвокація для внутрішньо переміщених осіб» взяло 16 громад, зокрема із: Києва, Кривого Рогу (Дніпропетровська область), Запоріжжя, Ужгорода, Вишгорода (Київська область), Волновахи (Донецька область), Маріуполя (Донецька область), Козятина (Вінницька область), Лисичанська (Луганська область), Мелітополя (Запорізька область), Нового Бугу (Миколаївська область), Одеси, Полтави, Сватового (Луганська область), Сторожинця (Чернівецька область), Шостки (Сумська область).

У цьому виданні ми хочемо поділитися історіями становлення громадських активісток та активістів, напрацюваннями і найуспішнішими здобутками громадських організацій, залучених до виконання проєкту.

Покликання – допомагати людям

Людина, коли хоче, завжди знайде можливості

Цю фразу Тетяни Шевченко – голови громадської організації «Офіс розвитку громади» можна назвати дороговказом і гаслом її діяльності.

Організація створена у 2018 році небайдужими засновницями, які кожного разу переконують – це реально знаходити можливості, маючи бажання. Серед членів – колишні волонтери, соціальні працівники і працівники служби у справах дітей та сім'ї, які все своє свідоме життя займаються соціальною роботою. Проте часто завдання, прописані у нормативно-правових документах, незавжди відповідають потребам людей, а форми їхньої реалізації не можна застосовувати на практиці. Тому велике бажання допомагати й усвідомлення необхідності виправити ці недоліки і стали причиною створення організації. Відтепер вона дає змогу розширити можливості надання соціальних послуг різним категоріям осіб, які цього потребують, а також розкрити і підвищити потенціал її членів як соціальних працівників. Крім того, процеси, які супроводжують децентралізацію, засвідчили – державі самотужки складно забезпечити надання широкого спектру якісних і доступних соціальних послуг, на допомогу мають прийти громадські організації.

**Маючи міцний кістяк із п'яти осіб,
організація «обростає» волонтерами,
активними, небайдужими членами громади,
зокрема і з числа внутрішньо переміщених
осіб. Саме такі люди – рушії змін.**

**Осягнути неосяжне просто неможливо,
потрібно робити те, що виходить**

Загалом ідеться про широкий профіль роботи: і освіта, і культура, але те, що члени організації роблять нині, – це соціальний напрям – близький і нагальний.

Перший проект, з якого розпочала громадська організація, – це робота з жінками, чоловіки яких брали участь в АТО, і створення групи взаємодопомоги. Навчання спеціалістів, удосконалення навичок, участь у тематичному спецтренінгу у межах проекту ресурсного центру «Гурт» «Всеукраїнська школа самодопомоги» пізніше дали змогу вибудувати роботу у форматі самодопомоги.

Згодом організація розширила можливості, оскільки допомоги потребували внутрішньо переміщені особи. Основна проблема, про актуальність і нагальність якої почали говорити, – різні травматичні ситуації, пов'язані з переїздом із рідних домівок. Люди, які були вимушені це зробити, – різні, для когось це стало великою травмою, для когось – минуло безболісно. Проте для більшості – травматично, період адаптації може розтягнутися і на 20 років. Це чудово розуміли члени організації, згадуючи наслідки переселення унаслідок аварії на Чорнобильській атомній електростанції.

Аби мати змогу кваліфіковано надавати допомогу, психологи організації проходили спеціальне навчання. Були створені групи взаємодопомоги для сімей ВПО, як для дорослих, так і для дітей.

Вміння «дивитися у майбутнє» і прогнозувати можливі негативні наслідки, які неодмінно проявляться, можливо, не зараз, а через 10–15 років, – саме з цим пов'язаний такий напрям діяльності, як робота з дітьми, які постраждали внаслідок психотравмуючих ситуацій. Самі батьки не надавали значення цій проблемі, бо були нагальніші: пошук житла, працевлаштування, ніхто й не думав про психологічний стан, у якому може перебувати дитина. Водночас із цим постала проблема у наданні комплексної та кваліфікованої психологічної допомоги, адже це не специфіка шкільних психологів, які орієнтовані переважно на навчально-виховний процес, і аж ніяк не на роботу з дітьми, які пережили кризову, травматичну ситуацію. На рівні Міністерства освіти і науки України також немає затверджених програм, які стосуються зазначеної проблеми.

Команді громадської організації «Офіс розвитку громади» у співпраці з ГО «Громадський холдинг «ГРУПА ВПЛИВУ» у рамках проекту «Місцева адвокація для внутрішньо переміщених осіб», що реалізовувався у межах гранту, наданого проектом Ради Європи «Внутрішнє переміщення в Україні: розробка тривалих рішень», вдалося розпочати розв'язання питань, що стосуються надання допомоги дітям, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів. Ведення активної діяльності у цьому руслі не припиняється.

Зокрема, громадська організація підготувала і провела круглий стіл «Організація мультидисциплінарного підходу у вирішенні проблем психологічного та психічного здоров'я дітей внутрішньо переміщених осіб» у якому, зокрема, взяли участь представники міської влади та переселенці. Серед питань, які були на порядку денному, надання допомоги постраждалим унаслідок психотравмуючих ситуацій, механізм надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів. За участю професійного психолога обговорили проблеми психологічної допомоги дітям із числа внутрішньо переміщених осіб у навчальних закладах міста. Батьки поділилися досвідом адаптації дитини та тими труднощами, з якими родина стикається на шляху її повноцінної соціалізації.

Згодом відбувся навчальний тренінг «Досвід проведення арт-терапевтичної програми «Візерунки Арта» щодо подолання наслідків кризи у роботі з дітьми з сімей внутрішньо переміщених осіб. Презентація та проведення майстер-класу з формування тренерських навичок», організований командною громадської організації «Офіс розвитку громади» спільно з Управлінням освіти Мелітопольської міської ради та Мелітопольським міським центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Разом із психологами та соціальними педагогами учасники тренінгу поділилися власним досвідом роботи з наслідками психотравмуючого досвіду у дітей та членів родин внутрішньо переміщених осіб. На зустрічі було презентовано арттерапевтичну програму з урахуванням потреб дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів.

Серед успішних проектів громадської організації – соціальний проект «Профілактика булінгу», реалізований за сприяння Виконавчого комітету Мелітопольської міської ради. Він включав інформуван-

ня вчителів про це негативне й небезпечне явище, а також надання шкільним психологам і соціальним педагогам практичних інструментів для боротьби із ним. Під час проведення низки заходів спеціалісти організації ділилися з усіма охочими практичними знаннями та навичками. Крім того, члени команди хотіли привернути увагу до цієї теми у контексті змін до Закону України «Про освіту», де школа вже повинна нести відповідальність за дії, які відбуваються на її території, а також важливості залучення до розв'язання проблеми булінгу класних керівників як людей, що бачать ситуацію зсередини. Згодом до заходів у межах проєкту долучилися і самі школярі – спільно проводили заняття на тему булінгу, розробили буклет-закладку у формі телефону, де вказані номери та дані, куди й до кого потрібно звертатися у разі необхідності. Цими заходами члени організації не обмежуватимуться, і надалі провадитимуть діяльність у зазначеному напрямі, адже проблема нікуди не зникла.

**Тренінг «Досвід проведення арт-терапевтичної програми»,
5 березня 2020 року**

Важлива безперервність роботи

Команда громадської організації та її очільниця розуміють, що у жодному разі не можна зупинятися на досягнутому й активну діяльність потрібно провадити і надалі. У «Плані міжкультурної інтеграції міста Мелітополя до 2020 року», затвердженому розпорядженням міського голови від 28 лютого 2020 року № 95-р, громадська організація «Офіс розвитку громади» та Мелітопольський міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді запропонували низку заходів під загальною назвою «Створення платформ соціально-психологічної підтримки осіб, переміщених із зони збройного конфлікту». Їхня мета – психосоціальна підтримка та надання соціальних послуг внутрішньо переміщеним особам. Планується на постійній основі створити групи взаємодопомоги, проводити психологічні консультації, тренінги, квести, майстер-класи та сенсорну терапію. Усі ці заходи – довготривалий і безперервний процес надання психосоціальної допомоги всім категоріям осіб із числа внутрішньо переміщених осіб, які постраждали внаслідок війни на сході країни.

Україна зіштовхнулася із такою проблемою, як COVID-19, а це, відповідно, карантин, самоізоляція і низка негативних наслідків, які з цього випливають – відчуття самотності, брак спілкування, загострення сімейних, побутових конфліктів. Навіть за цих умов члени організації – професійні психологи не полишали свою роботу. Люди, які зверталися, дуже часто не формулювали це як запит психологічної підтримки, а здебільшого як практичне питання. Навіть це свідчило про високий рівень довіри до громадської організації, її членів, які за будь-яких умов готові вислухати і допомогти. Інколи навіть сама команда дивується, звідкіля у них стільки сил та енергії, аби допомагати, а отже, робити життя людей краще. І найголовніше те, що вони не зупиняться на досягнутому.

Другий шанс

Розірвати замкнене коло

Ірина Чорна – переселенка, яка у 2014 році разом із донькою (дитина з інвалідністю), сестрою з двома дітьми (найменшій на той момент було лише чотири місяці), батьками похилого віку та дідусем (загалом вісім осіб) приїхала з Донецька у Запоріжжя. Вийшло так, що у цьому великому колективі лише вона могла працювати. Проте влаштуватися на роботу, маючи дві вищі освіти, було не так легко. Звернувшись до центру зайнятості у місті Запоріжжя, Ірина отримала відмову, адже вона має статус особи, яка доглядає за дитиною з інвалідністю. У нашій країні це людина, яка отримує допомогу, на той період – близько 200 грн, і якій іде офіційний трудовий стаж. Якщо відмовитися від допомоги, щоб стати на облік і знайти роботу, автоматично знімається інвалідність з дитини, а без цього вона не зможе ходити у спеціалізовану школу. Навіть влаштуватися на ринок звичайною продавчиною було складно. Ірині було жахливо соромно звертатися у різні благодійні організації, бо, здавалося, що у своєму віці та маючи здоров'я цілком у змозі сама заробити гроші. Було замкнене коло, з одного боку, потрібно годувати сім'ю, а з другого – ніхто не брав на роботу з різних причин. Одного разу Ірина прийшла в Запорізьку обласну організацію Товариства Червоного Хреста України і дізналася, що потрібні волонтери. З вересня 2014 року і дотепер – вона волонтерка цієї організації. Чотири місяці стояла в гіпермаркеті в накидці товариства з кошиком, куди люди складали речі, засоби гігієни, продукти харчування для внутрішньо переміщених осіб. Щоб отримати продуктовий набір, потрібно було стояти два дні у тиждень, а вона стояла чотири, бо сім'я велика, усіх треба було годувати.

**Відтоді минуло вже багато часу,
Ірина була співробітницею
Міжнародної гуманітарної організації
«Save the Children» в Україні, а нині
працює у Запорізькому обласному
благодійному фонді «Посмішка дитини».**

Сім'я Ірини – це люди різних категорій із незахищених прошарків із числа внутрішньо переміщених осіб. Вони зіштовхнулися з великою

кількістю проблем: оформлення соціальних виплат, пенсій, інвалідності, пошук житла тощо. Тобто на їхню долю випали всі випробування, які лише жодній людині не трапляються. Спочатку була велика допомога, як матеріальна, так і нематеріальна, від різних організацій, і місцевих, і міжнародних, і допомога давала змогу навчитися – опанувати нову спеціальність. Зокрема, Ірина пройшла навчання від Міжнародної організації з міграції, отримала грант. Проте минуло 5 років і стало зрозуміло, що всі йдуть, допомоги відносно мало, але проблеми у людей залишаються. Стало не зовсім зрозуміло, що робити далі. Пропустивши через себе всі труднощі і негаразди, впоравшись і подолавши їх, був лише один шлях – допомагати у цьому й іншим людям із числа внутрішньо переміщених осіб.

Все, що відбувається, – вчасно

Так сталося, що Ірина дізналася про тренінги, які організувала ГО «Громадський холдинг «ГРУПА ВПЛИВУ» у рамках проекту «Місцева адвокація для внутрішньо переміщених осіб», що реалізовувався у межах гранту, наданого проектом Ради Європи «Внутрішнє переміщення в Україні: розробка тривалих рішень», і взяла у них участь.

Основна причина участі – розуміння того, що переселенці цілком у змозі, крім того, вже давно настав час самим вирішувати свої проблеми і не чекати, поки прийдуть організації ззовні та зроблять це. Завдяки «ГРУПІ ВПЛИВУ» та іншим організаціям переселенці нарешті отримали право голосу на місцевих виборах. Це зараз дуже і дуже допомагає. Тренінг дав змогу зрозуміти, які питання необхідно адвокатувати. Так і виникла ідея з адвокатуванням соціального житла для внутрішньо переміщених осіб у Запоріжжі. Однак, як з'ясувалося, цим питанням вже займається декілька активісток у громаді: Олена Макайя, Анастасія Перепелиця і Світлана Ванюхіна. Отже, вони всі четверо об'єдналися і зрозуміли, що розв'язувати якусь одну проблему, наприклад, потребу у житлі, вже недостатньо. Потрібно вирішувати всі питання переселенців, які виникають у місті: через переговори з владою, пропозиції, програми, рекомендації, за допомогою діалогу. З'явилася ідея створити консультативну раду при міськвиконкомі. Згодом вона втілилася у життя. Вже

є напрацювання, складений план діяльності на найближчі три місяці. У пріоритеті – дослідження потреб у місті Запоріжжя, оскільки необхідно чітко розуміти: скільки відсотків людей хочуть брати участь у житловій програмі, у якій кількості є кошти, щоб зробити перший внесок, тощо.

Зустріч ініціативної групи, березень 2020 року

Ще одна важлива тема, якою ретельно займаються члени організації, – статус дітей, постраждалих унаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, адже цей процес іде дуже в'яло: у людей бракує розуміння того, навіщо оформлювати статус, що він дає. Важливе значення має проведення інформаційної кампанії серед внутрішньо переміщених осіб, робота з місцевою владою щодо того, які все ж преференції у дітей зі статусом можуть бути. Серед питань, які Ірина разом із колегами ставлять на порядок денний, – це різні соціальні питання. Наприклад, нещодавно обговорювали, що управління соціального захисту у місті Запоріжжя немає мобільних номерів телефонів. Усі контактні телефони – стаціонарні, тому люди старшого віку незавжди вміють і знають, як зателефонувати, це коштує грошей. Активістам пообіцяли,

що це питання буде вирішене найближчим часом, і що у будь-якому управлінні неодмінно з'явиться мобільний номер телефону. Ситуація зі ЗМІ – як уникати «мови ненависті» та дотримуватися принципу «не зашкодь!», як не викликати нові конфлікти у громаді – це все хоча й невеликі, але важливі питання, які порушує Консультативна рада.

Довгострокові плани

До Консультативної ради ВПО у Запоріжжі поки що входить вісім осіб, які працюють у різних громадських організаціях, проте вона ще повністю не укомплектована. Оголошено відкритий конкурс на зайняття решти місць, щоб кожен охочий міг взяти участь і за результатами відбору стати членом команди.

Ірина та її колеги за шість років вже налагодили різноманітні зв'язки. Крім того, з боку ГО «Громадський холдинг «ГРУПА ВПЛИВУ» ведеться комплексна, різнобічна підтримка на всіх рівнях: матеріальна – кошти на проведення заходів, інформаційна – брошури, інфографіки тощо, юридична – консультування та допомога.

Крім основних напрямів діяльності Консультативної ради – ще й питання гуманітарної допомоги, юридичного і психологічного характеру тощо, з якими звертаються люди, і рада шукає способи та шляхи їх вирішення.

Ірина – надзвичайна оптимістка! За її словами, ми – переселенці щасливі вже тому, що маємо другий раз у своєму житті таку ситуацію, коли все треба починати по-новому і ми сильніші від цього, бо маємо досвід, це нас не зламало, ми можемо жити далі та допомагати одне одному, а Консультативна рада ВПО у Запоріжжі – інструмент у досягненні цього.

Захист і заступництво

До того все було чудово...

Лариса Сидоренко – координаторка з питань внутрішньо переміщених осіб та співзасновниця громадської організації «Егіда – Центр».

У 2014 році через постійні обстріли у рідному місті була вимушена переїхати у Кривий Ріг, де навчалася її донька і жила тітка. Одразу після приїзду зіштовхнулася із низкою труднощів – неможливістю, будучи хорошим спеціалістом, влаштуватися на роботу, бо вже на той час мала 50 років, на допомогу від держави розраховувати також не могла, бо вона передбачена соціально незахищеним верствам населення. Так сталося, що під час спілкування із переселенцями виникла ідея об'єднатися і створити громадську організацію, яка займалася б питаннями внутрішньо переміщених осіб, зокрема й допомогою в оформленні довідок, соціальних виплат – куди і до кого у цьому разі потрібно звертатися, юридичними питаннями тощо, адже до війни у людей у житті все було нормально. Лариса – фізик за освітою, а отже, людина конкретики і дій. Втілення задуму не забарилося.

Досить пливти за течією

У Кривому Розі до 2016 року взагалі не було організації, створеної самими переселенцями. Ініціативна група провела перші збори, на яких було вирішено, що досить пливти за течією та чекати, треба самим братися до вирішення своїх проблем. На честь створення нової громадської організації було проведено захід-презентацію, на який були запрошені всі представники державних установ, місцевих правозахисників і громадськості. Міськвиконком сприйняв це дуже добре, оскільки вже давно хотів, щоб переселенці об'єдналися і разом почали вирішувати життєво важливі питання. Спершу організація мала назву «Егіда ВПО, захист прав переселенців», вона не випадкова, а дуже символічна: егіда – захист, заступництво. Організація одразу почала активно розвиватися: налагоджувати співпрацю з державними і недержавними структурами, організаціями, куди, за потреби, перенаправляла людей, які потребували допомоги, формувати клієнтську базу, її члени та членкині – навчатися, брати участь у різноманітних тренінгах і заходах. Сформувалася дуже сильна команда однодумців, які доповнювали одне одного. Перша пора – це був час навчання.

Лариса разом із командою взяла участь у проєкті з підтримки жителів східних областей України «Сприяння інтеграції та забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб у громаді міста Кривий Ріг» і стала його керівницею. Протягом 2017–2018 років у рамках проєкту надавалася соціально-психологічна, юридична допомога внутрішньо переміщеним особам, зокрема й соціальний супровід за принципом кейс-менеджменту. За цей період було зроблено багато: створено Ресурсний центр з координації діяльності по допомозі ВПО; розроблено інформаційний довідник для новоприбулих переселенців; прийнято комплексний міський план заходів з інтеграції та адаптації для внутрішньо переміщених осіб на два роки; стала можлива участь ВПО в міському конкурсі «Громадський бюджет»; завдяки плідній співпраці та проведеній якісній роботі місто має можливість залучати інвестиції, досвід Кривого Рогу почали переймати інші регіони, проведено тренінги з кейс-менеджменту у трьох областях країни.

Наприкінці 2017 року переселенці вперше змогли вийти за межі власних проблем і зробити подарунок місту, яке стало для них новою домівкою. Вперше в Кривому Розі був проведений унікальний музичний табір «Music Camp International», участь в якому взяли 200 дітей. Все частіше переселенців стали називати «нові криворіжці».

З'явилася розуміння того, що не можна відокремлювати ВПО від громади, не буває інтеграції, коли вирішуєш проблеми тільки переселенців, не помічаючи інші соціальні категорії. Виникла потреба у створенні інтеграційного проєкту. Так, у 2018 році з'явилася «Егіда – Центр». Громадська організація створена спільно внутрішньо переміщеними особами та громадськими діячами міста й має на меті допомогу не лише внутрішньо переміщеним особам, а й воїнам АТО/ООС, членам їхніх родин та іншим вразливим верствам громади. У її межах функціонує Ресурсний центр, соціальний міський проєкт «Табір миру. Кривбас – Донбас – Україна», метою якого є соціальна адаптація дітей із числа ВПО, дітей із родин воїнів АТО/ООС та інших пільгових категорій,

складові проекту: літня зміна на базі КПЗ ДОТ «Слава» в місті Скадовську та одноденні тренінгові табори на базі хабів міста протягом року; проект «Кривий Ріг – територія миру та спорту» – літній одноденний виїзний табір до міст відпочинку. Напрями діяльності організації: адвокаційний, питання захисту дітей, соціальне житло, соціально-психологічної, юридичної та гуманітарної допомоги, робота із засобами масової інформації та ін. Нині на етапі реалізації дві житлові програми, вже 15 квартир придбано та передано переселенцям і триває реконструкція під соціальне житло гуртожитку для внутрішньо переміщених осіб.

Лариса у своїй діяльності налаштована рішуче – потрібно не боятися, а робити: громадська організація взяла шефство над інтернатами, неодноразово передавала гуманітарну допомогу на фронт, займалася доставкою гуманітарної допомоги в місто, зокрема інвалідних візків, організувала концерти, брала активну участь у соціальній акції «Діти Кривбасу дітям Донбасу», проводила «День волонтера» та ін. Команда організації відкрита до співпраці, бере активну участь у заходах з іншими установами/ініціативними групами/організаціями, співпрацює з ними та владою.

Конференція «Довгострокові рішення для ВПО», 13 грудня 2019 року»

Реальність диктує

Лариса як координаторка з питань внутрішньо переміщених осіб переконана: непотрібно вирішувати за переселенців, що їм потрібно, варто лише запитати у них самих, аби правильно вибудувати свої дії та допомогу загалом.

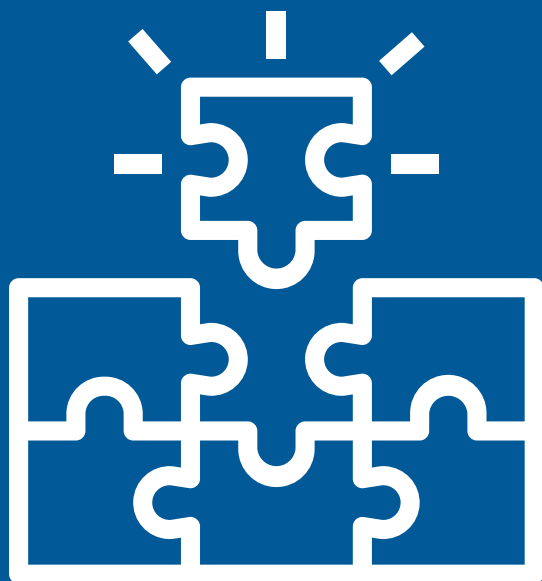
Команда громадської організації «Егіда – Центр» на початку 2020 року у співпраці з ГО «Громадський холдинг «ГРУПА ВПЛИВУ» у рамках проекту «Місцева адвокація для внутрішньо переміщених осіб», що реалізовувався у межах гранту, наданого проєктом Ради Європи «Внутрішнє переміщення в Україні: розробка тривалих рішень», провела масштабне дослідження потреб родин, у яких є діти, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів.

За ініціативою громадської організації «Егіда – Центр» та як результат тривалої роботи її команди в рамках цього проєкту стало затвердження Криворізькою міською радою 24 грудня 2019 року програми захисту дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів. Відповідно до неї діти, які мають цей статус, за кошти міського бюджету зможуть отримувати: щорічну грошову виплату розміром у 5 000 грн; безкоштовний проїзд у міському транспорті; безкоштовне харчування у шкільних закладах; безкоштовні оздоровчі програми; 50 % компенсації витрат на дитячий садок; компенсацію витрат на лікування із розрахунку не більше 9 000 грн на рік.

Станом на листопад 2019 року у Кривому Розі мешкало 2 000 дітей із числа внутрішньо переміщених осіб. Лише 21 із них отримала статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів.

Основною причиною такого низького показника є необізнаність самих переселенців про існування цього статусу та недовіра до його практичної цінності. Ведеться кампанія з інформування населення про нові можливості та моніторинг виконання програми.

Лариса впевнена, сильна держава та, яка піклується про дітей і людей похилого віку. Громадська організація «Егіда – Центр» провадить активну діяльність у всіх зазначених напрямках і має багато планів на майбутнє для покращення життя співгромадян.

Громадська Організація
«Організація переселенців
«Потрібні люди»

Дієва команда однодумців

I переселенець, і ні

Василь Бороздін – керівник і співзасновник громадської організації «Організація переселенців “Потрібні Люди”», громадський радник, суперактивна, комунікабельна та ініціативна людина, переселенець, який не вважає себе таким. Понад 25 років займається архітектурою та дизайном. Навіть переїзд у Шостку у 2014 році був пов’язаний із роботою – успішний контракт на три роки. Ніхто не втівав, навіть складно було подумати, що все так обернеться. У його рідному місті спершу не велися активні бойові дії, але потім обстріли, колони техніки, вимушені переїзди знайомих і друзів. У серпні забрав до себе маму, і водночас на власному досвіді зіштовхнувся із труднощами, які доводилося долати мало не всім переселенцям, – проблемами, пов’язаними з реєстрацією і становленням на облік у місцевому управлінні праці та соціального захисту населення, переведенням виплат пенсії з одного банку в інший тощо. У зв’язку зі специфікою своєї роботи Василь за короткий проміжок часу налагодив контакти з місцевою владою, а пізніше – з іншими громадськими організаціями та активістами й активістками.

Розв’язуючи сімейні питання, зрозумів, що переселенці розгублені, їм треба інформувати, координувати та допомагати їм.

Активні люди притягуються

Тісне спілкування із земляками, які також були вимушені переїхати, вкотре підтвердило – потрібно гуртуватися, створювати певну спільноту і вирішувати проблеми переселенців разом. Аби регулювати якісь процеси, недостатньо просто бути хорошою людиною, потрібні важелі впливу, статусність у вигляді громадської організації – тоді більше людей почує і побачить, дослухається, допоможе.

У Сумах не було такої організації, яка займалася б переселенцями, не кажучи вже про Шостку.

Організація взяла на себе завдання роз’яснювати внутрішньо переміщеним особам, які можливості та права вони мають, допомагати в оформленні документів. Почала займатися розв’язанням юридичних,

соціальних, гуманітарних проблем, залучаючи різні громадські організації, вкладаючи, зокрема, і фінансові, часові ресурси своїх членів і членкинь.

Спільнота переселенців нині налічує понад 300 осіб. Так повелося, що кожен четвер – збори, на яких вирішуються різноманітні питання із їхнього життя, відбуваються зустрічі із запрошеними людьми – працівниками пенсійного фонду, управління праці та соціального захисту населення, юристами тощо. До 2019 року постійно велися розмови про дім: що там і як, так званий «чемоданний настрій». Проте все змінилося – цих розмов нині практично немає. Приходить усвідомлення того, що тепер дім у Шостці. Переселенці адаптувалися, почуваються комфортно. Плавно громадська організація переключилася на розвиток всієї громади, яка має розвиватися, щоб бути успішною.

Найважливіше завдання, на думку Василя, яке вже виконала організація, – це познайомила людей одне з одним. Переселенці дуже дружні та організовані, йдеться і про свята, і різноманітні заходи, і побутові питання.

Надзвичайно важливий напрям діяльності громадської організації – забезпечення внутрішньо переміщених осіб житлом. У співпраці з ГО «Громадський холдинг «ГРУПА ВПЛИВУ» у рамках проєкту «Місцева адвокація для внутрішньо переміщених осіб», що реалізовувався у межах гранту, наданого проєктом Ради Європи «Внутрішнє переміщення в Україні: розробка тривалих рішень», вона провадить адвокаційну кампанію, яка має на меті ознайомити зацікавлених сторін із нововведеннями, внесеними до програми із надання тимчасового житла внутрішньо переміщеним особам у межах забезпечення субвенціями з державного бюджету у розмірі 70 % із державного бюджету і 30 % – із місцевого. Саме ця програма є оптимальною для незахищених верств населення, пенсіонерів та осіб, для яких програми кредитування недоступні через скрутне матеріальне становище. Крім того, внести до неї свої корективи.

Круглий стіл «Тимчасове житло для ВПО», 9 січня 2020 року

На початку року у Шостці відбувся круглий стіл на тему «Тимчасове житло для ВПО» за участю представників і представниць органів державної влади та місцевого самоврядування, громадських організацій. Учасники озвучили свої пропозиції щодо реалізації державних програм із покращення житлових умов для переселенців у громадах, профільному міністерству запропонували сформуванати порядок реалізації цих програм, який би чітко визначав умови державної підтримки, вимоги до документів для участі, строки реалізації тощо. Наголосили на необхідності перегляду пріоритетних критеріїв надання житла в частині виокремлення таких категорій, як особи поважного віку (70+) та самотні особи. Всі рекомендації було надіслано профільному міністерству. Також учасники та учасниці заходу звернулися до міських голів Сум, Конотопу, Путивлю та Шостки з пропозицією долучитися до участі в державній програмі тимчасового житла для переселенців. Ведеться активна співпраця у цьому питанні з ГО «Громадський холдинг «ГРУПА ВПЛИВУ» та іншими громадськими організаціями.

Переселенці активні, хоча їх і мало

Громадська організація «Організація переселенців “Потрібні Люди”» на чолі з Василем – найвідомішим активістом, і не лише у Шостці, провадить активну діяльність.

Зокрема, серед восьми проєктів, прийнятих у бюджет участі міста на 2020 рік, п'ять – від цієї організації, зокрема: 1) встановлення кондиціонерів у приміщенні дитячої лікарні; 2) облаштування тротуарною плиткою зони відпочинку; 3) встановлення дитячого ігрового майданчика; 4) будівництво спортивно-оздоровчого туристичного комплексу «SkyPark»; 5) облаштування архітектурного квіткового майданчика в центрі міста.

Від дня свого створення організація постійно бере участь у різних міських заходах: фотовиставках, конкурсі соціальної реклами, показах мод тощо. Багато заходів організовує сама, залучаючи не лише переселенців, а й містян. Велика увага приділяється молоді та дітям – надзвичайному потенціалу і рушієві змін. Озеленення та дизайн клумби у центрі міста, яка стала його справжньою окрасою, – це також справа рук членів і членкинь організації та всіх небайдужих.

Василь як керівник організації має надзвичайне вміння налагоджувати дружні взаємини, плідно комунікувати, «притягувати», немов магнітом, до себе хороших людей, таким чином гуртуючи довкола потужну і дієву команду однодумців – лідерів змін. Також він вважає, що важливо залучати до всіх процесів, які відбуваються у Шостці, мешканців, аби вони не залишалися осторонь, а включалися у життя міста, громади, розуміли, що їм потрібно і домагалися цього.

Вже чимало зроблено для міста і громади, проте ще більше перебуває на етапі реалізації та планування, однак і це все неодмінно буде втілене в життя.

Еволюційний шлях змін

Ніхто не прийде і не почне робити...

Юлія Калашникова – голова та засновниця громадської організації «Ми з України», переселенка. До війни ніколи не займалася громадською діяльністю, була держслужбовицею, мама трьох дітей, якій просто фізично не вистачало на це часу. Однак із вимушеним переїздом у місто Сторожинець почали з'являтися різні юридичні питання, які потребували розв'язання і які ні місцева, ні центральна влада не поспішали вирішувати. У Чернівецькій області, на жаль, немає потужних організацій, які займаються питаннями внутрішньо переміщених осіб. І Юлія, за її ж словами, еволюційним шляхом дійшла висновку, що треба створювати свою громадську організацію у своїй громаді, яка й творитиме зміни, тому що ніхто не прийде і не розпочне цю справу.

Вже рік як громадська організація існує. Вивчення законодавства, ознайомлення із різними житловими програмами, дослідження питань, пов'язаних із адресною допомогою, і, крок за кроком, – безпосередня допомога внутрішньо переміщеним особам.

Сторожинецька громада велика і багатонаціональна – близько 40 тис. осіб, серед яких і румуни, і поляки, і німці, проте внутрішніх переселенців мало – за статистикою, 70 осіб (15 сімей). Більшість – поруч, вони підтримують, де можуть, допомагають, разом борються за свої права. Прийшло розуміння того, що потрібно працювати у громаді і з громадою.

Заряджати енергією

Юлія – надзвичайно активна, наполеглива і цілеспрямована, розпочала свою громадську діяльність не маючи досвіду, але з великим і нестримним бажанням. Все ж десь глибоко в душі є невпевненість, сумніви, а чи вийде, а чи впораюся. Проте навколо люди, які підтримають,

адже взятися за вирішення важливого та великого питання і намагатися зробити це самому – дуже складно. Крім того, потрібен досвід, а його вдалося набути завдяки наполегливому навчанню, переступаючи через острах і незнання. Не будучи вчителем за професією, а обравши це за своє покликання, щедро ділиться здобутими знаннями зі своїм оточенням, залучає до різних програм і тренінгів, інформує.

Тренінг з адвокації та комунікації, 20–22 жовтня 2019 року

Участь у тренінгу з адвокації для внутрішньо переміщених осіб, організований ГО «Громадський холдинг «ГРУПА ВПЛИВУ» у рамках проекту «Місцева адвокація для внутрішньо переміщених осіб», що реалізовувався у межах гранту, наданого проектом Ради Європи «Внутрішнє переміщення в Україні: розробка тривалих рішень», дав Юлії сильний поштовх, забезпечив підтримкою, оскільки дуже складно без досвіду та юридичної освіти щось починати робити з місцевою владою, впро-

ваджувати певні зміни. До того ж формат тренінгів, де були залучені не лише представники та представниці громадських організацій, а й місцевої влади, дав змогу показати, що є й інші представники і представниці влади, члени і членкині громадських організацій, які зіштовхуються із подібними проблемами і розв'язують їх: хтось краще, хтось гірше. Дуже важливо, щоб влада бачила, що ніхто не хоче зайвого, немає нічого незрозумілого, усе прозоро та доступно. Завдяки досвіду участі у тренінгах зникла певна недовіра, обережність, ведеться комунікація з місцевою владою, деякі процеси відбуваються швидше.

На тренінгу Юлія дізналася про державну програму з фінансування тимчасового житла, за якою держава може надати 70 % від необхідної суми на ремонт чи будівництво такого житла для внутрішньо переміщених осіб. Решту 30 % мають знайти в громаді. Відтоді ведеться активна співпраця з «ГРУПОЮ ВПЛИВУ» у межах проєкту.

Основний напрям – тимчасове житло та адресна допомога

Круглий стіл на тему «Внутрішнє переміщення: проблемні питання та шляхи їх вирішення» – це перший досвід для Юлії у представленні своїх інтересів громаді, серед яких, зокрема, центральними питаннями були тимчасове житло та статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій. На її думку, внутрішнє переміщення вже плавно перейшло у постійне проживання, переселенці зможуть інтегруватися через отримання постійного чи тимчасового житла, через якісь інші програми, пов'язані з його наданням. Зокрема, громадська організація у співпраці з учасниками бойових дій розпочала адвокаційну кампанію на підтримку переобладнання закинутої будівлі гуртожитку, яка має 38 квартир, під тимчасове житло для переселенців, учасників й учасниць АТО/ООС та їхніх сімей. Вже вдалося отримати згоду міської влади та депутатів міськради, тепер справа за обласною владою, яка має взяти будівлю гуртожитку на баланс, тому робота продовжується.

Крім того, на порядку денному стоять питання адресної допомоги, а саме: їх недоплати та призупинення. Громадська організація разом із «ГРУПОЮ ВПЛИВУ» у судовому порядку домагається відновлення безпідставно призупиненої виплати адресної допомоги.

Я бачу дуже багато роботи

Створення організації, що займається проблемами внутрішньо переміщених осіб, – це був перший порив, але вже тоді було зрозуміло, що цього замало. Юлія як очільниця громадської організації та мешканка міста Сторожинець планує працювати на громаду і для громади: шукати активістів та активісток, гуртувати людей, пропонувати співпрацю, писати нові проекти та разом їх реалізовувати. Адже в об'єднаній територіальній громаді дуже мало активних громадських організації, хоча й зареєстровано декілька десятків. За час свого існування громадська організація розпочала реалізацію вже трьох проектів, серед яких, зокрема, екологічний – відмова від поліетилену у магазинах міста.

Для Юлії тема громадянського суспільства надзвичайно близька і цікава. Аби сповна мати змогу допомагати людям і громаді, жінка пройшла навчання на громадського радника, і здобула базові теоретичні знання у всіх сферах, дізналась, як мають бути налагоджені процеси у громаді, щоб вона могла ефективно функціонувати. Стало зрозуміло, скількома напрямками у громаді зовсім ніхто не займається.

Мрія Юлії – залучити молодь, людей віком 55+ до активної співпраці, щоб разом творити зміни.

Співпраця з ГО «Громадський холдинг «ГРУПА ВПЛИВУ», яка об'єднала громадські організації, що займаються захистом прав внутрішньо переміщених осіб, а також з іншими організаціями та структурами дає змогу обмінюватися досвідом, вчитися та зростати. Юлія шукає та залучає небайдужих у своїй громаді, адже потрібні люди, які на місці допомагатимуть разом творити зміни. У громаді її ще мало хто знає, але вона прихильниця еволюційного розвитку – повільно, завдяки реалізованим проектам дізнаватимуться. Саме дії мають привернути увагу та гарантувати довіру тепер і в майбутньому. Успіх в одному проекті надає впевненості, енергії для втілення наступних. Юлія вірить, що таким чином можна заряджати цією енергією інших і працювати на благо громади, а роботи насправді багато.

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
**ЗАКАРПАТТЯ
ДОНБАС**

Крок за кроком

Порятунок потопаючого – справа рук самого потопаючого

Костянтин Блажевич – голова правління громадської організації «Закарпаття-Донбас» і, на жаль, такий самий вимушений переселенець, як і тисячі інших. Переїхав до Ужгорода у лютому 2015 року. На той момент ніколи не зіштовхувався із громадською діяльністю, уявлення не мав, що це таке, але одразу до нього прийшло розуміння, що треба щось робити – вирішувати питання, які виникли. Це було поштовхом. Він згуртував навколо себе переселенців, однодумців, для яких громадська діяльність теж була у новинку, і вже у березні того ж року створив громадську організацію. Підтримка рідних, групи людей, які, поєднуючи роботу і сім'ю, загорілися ідеєю змін. Основною ціллю організації, до якої вона йде і досі, було забезпечити житлом внутрішньо переміщених осіб, однак тоді ж виникали й інші (на той момент необхідні та актуальні): і гуманітарні, і соціальні.

Члени організації займалися усім, що могло допомогти полегшити життя переселенцям в Ужгороді, адже все осилити наодинці – дуже складно.

Ми – переселенці, ми самі знаємо, що нам потрібно

Діяльність організації Костянтин спрямував на вирішення житлового питання, адже, як показали три опитування, проведені у різний період, головною проблемою для переселенців як у 2015, у 2019, так і в 2020 роках залишається відсутність власного житла.

В Ужгороді вже декілька років немає централізованого опалення, а всі котельні передані на баланс міської ради. Виникла ідея, що територію під цими об'єктами можна використовувати – і розпочати будівництво житла для внутрішньо переміщених осіб. Маленькими кроками, не втрачаючи оптимізму і запалу, вдавалося рухатися вперед: організація отримала котельню поряд із військовою частиною. Її загальна площа разом із землею – 24 сотки. Дуже багато часу та сил забрала

процедура оформлення землі, адже щоб почати щось робити, потрібно бути або власником, або принаймні орендарем.

Громадська організація «Закарпаття-Донбас» у співпраці з ГО «Громадський холдинг «ГРУПА ВПЛИВУ» у рамках проекту «Місцева адвокація для внутрішньо переміщених осіб», що реалізовувався у межах гранту, наданого проектом Ради Європи «Внутрішнє переміщення в Україні: розробка тривалих рішень», організувала і провела прес-конференцію з презентацією нової адвокаційної кампанії «Моя нова громада». Мета кампанії – привернути увагу громади міста до проблеми відсутності у більшості переселенців власного житла. За даними дослідження громадської організації «Закарпаття-Донбас», лише 8 % внутрішньо переміщених осіб, які проживають в Ужгороді та Закарпатській області, планують повернутися назад після завершення війни та звільнення окупованих територій. Загалом адвокаційні кампанії стали одним із інструментів, який допоміг Костянтину та його команді досягти результату – отримати земельну ділянку в оренду на п'ять років.

Активний день команди

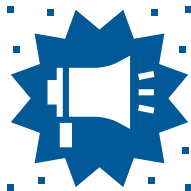
Щоб безпосередньо розпочати будівництво вже є технічні умови, ескізний проєкт на дев'ятиповерховий житловий будинок, але цього замало – потрібен проєкт будинку, а він коштує досить дорого – 750 тис. грн. Ціль ще однієї адвокаційної кампанії – пошук потенційних інвесторів або джерел покриття вартості цієї документації. Навесні 2020 року мав відбутися круглий стіл із представниками місцевої влади – від міста та області, на якому було заплановано розроблення «дорожньої карти» з утілення житлового проєкту в життя. Однак у зв'язку з карантинном в Україні його проведення довелося відкласти на невизначений час, але заплановані заходи неодмінно відбудуться, адже це ще один крок на шляху досягнення головної мети.

Крім того, громадська організація на чолі з Костянтином брала активну участь в адвокаційних кампаніях щодо надання внутрішньо переміщеним особам права голосу на місцевих виборах. Довгоочікуване право голосу – це ще один інструмент впливу при вирішенні житлового питання.

Зрушити з мертвої точки

Костянтин та команда громадської організації не втрачають оптимізму, адже зроблено вже багато кроків у досягненні поставленої мети. Важливо зрушити з мертвої точки, запустити перший проєкт із житлом для внутрішньо переміщених осіб. В Україні декілька громадських організацій займаються цим питанням. Перший, хто це зробить, прокладе наступним дорогу, спираючись на їхній досвід, далі буде легше. Маючи інформацію про вирішення певного питання як dokonаний факт, державна влада дивитиметься на це зовсім інакше – без остороги, діятиме активніше, нарешті вдасться вибудувати державно-приватне партнерство.

Костянтин переконаний, що все неодмінно вийде, адже докладено та витрачено багато зусиль і часу. Громадська організація має на меті рухатися лише вперед у досягненні поставленої цілі – забезпеченні внутрішньо переміщених осіб довгоочікуваним житлом.

Icons:
Nithinan Tatah, Tippawan Sookruay
thenounproject.com